

Lichtheid & zwaarte

*You can dance. You can make me laugh. You've got x-ray eyes.
You know how to sing. You're a diplomat. You've got it all. Everybody loves you.*

*The higher you fly, the faster you fall.
He said: Send it up. Watch it rise. See it fall.
Gravity's rainbow. Send it up. Watch it rise. See it fall. Gravity's angel*

Why these mountains? Why this sky? This long road? This ugly train?

— Laurie Anderson, Gravity's Angel (1984)

Ik zou vrij willen zijn van de verantwoordelijkheid om over het nieuwe werk van Marie-Sophie Beinke te schrijven voordat ik er iets over weet. Gisteravond spraken we elkaar via Skype en door het slechte internetsignaal viel onze verbinding steeds weg en bleven we elkaar opbellen om het gesprek te kunnen hervatten.

Dit gebeurde verschillende keren gedurende het anderhalf uur dat we elkaar spraken. We kwamen nooit echt toe aan het werk dat ze aan het maken was, maar ondanks ons onderbroken contact wist Marie-Sophie mij onderstaande informatie door te geven. Tot het moment dat ik oog en oog kan staan met het werk, is dit voor mij voldoende.

“Toen ik me voorbereidde op een wandeltocht van België naar Japan om mijn toevlucht te zoeken in de natuur middels een performance van een jaar, leek het me een goed idee om mezelf te trainen om gewicht te dragen, want hoewel ik in goede conditie ben, ben ik zeker geen topsportster. Ik hou van absurditeit en ook van lichaamsbeweging, maar ik bekijk alles wat ik doe vanuit een kunstenaarsstandpunt. Ik bereid me niet voor op een marathon. Ik bereid me niet voor om zoveel mogelijk gewicht te dragen, maar ik word enthousiast van het idee om gewicht te dragen en te vervoeren als een performatieve geste.

Bijgevolg bedacht ik een oefening die zowel provocatief als amusant zou kunnen zijn. Mijn belangstelling verschoof naar performance als een middel om fysieke en mentale uitputting te ervaren en te thematiseren. Ik begon naar een fruitwinkel bij mij om de hoek te gaan (Perry Fruit, Bleekhofstraat 37, 2140 Antwerpen). Ik had onderzocht welk voedsel lange tijd goed zou blijven mocht ik in een situatie terecht komen waarin ik voedsel zou moeten opslaan. Ik verkoos aardappelen boven andere dingen omdat die het langst houdbaar zijn. Die ochtend ging ik klokslag 9 uur (het openingsuur) naar de winkel, kocht er 1 kilo aardappelen in een plastic zak en wandelde 25 kilometer. Het was geen trektocht, ik voerde gewoon mijn dagelijks schema uit – alles te voet, een plastic zak met 1 kilo aardappelen in de hand. De volgende dag ging ik 2 kilo aardappelen kopen en verdeelde die over mijn twee handen. Ik had er zoveel plezier in. Ik wandelde inwendig lachend rond met mijn twee zakken aardappelen en niemand wist wat ik deed. Weer een dag later wandelde ik met 3 kilo aardappelen 25 kilometer door Antwerpen, van de ene vergadering of boodschap naar de andere. Ik ging bijvoorbeeld naar Hammam El Madina in de Bisschopstraat in Borgerhout om de openingsuren voor de komende dagen te bekijken en naar het stadhuis om een gratis stadskaart van Antwerpen te halen. Ik deed wat ik normaal zou doen, maar dan met 3 kilo aardappelen.

Dat ging zo door tot ik bij 5 kilo was aangekomen. Toen kreeg ik het plotseling zo druk met andere dingen dat ik 's morgens geen tijd meer had om 6 kilo aardappelen te gaan kopen. Ik was van plan om door te gaan tot 12 kilo (het aanbevolen gewicht voor vrouwen voor lange afstanden te voet) en vervolgens enkele weken of maanden met dit gewicht door te gaan tot ik sterk genoeg was om 17.000 kilometer lang een rugzak van 12 kilo te dragen.

Terwijl ik met de aardappelen rondwandelde, begon ik me belachelijk te voelen. Ik werd me erg bewust van het bestaan en de alomtegenwoordigheid van voedseltekorten wereldwijd en van het feit dat de mensen, als ik eerlijk zou vertellen wat ik deed, zouden zeggen: ‘Waar is zij verdomme mee bezig?’ Ik ben door mijn ouders opgevoed om altijd mijn bord leeg te eten, geen voedsel te verspillen en er zeker niet mee te spelen. Ik begon ook steeds meer te letten op hoe mensen dingen dragen en vervoeren. Toen ik rondwandelde met mijn 1-2-3-4-5 kilo kwam ik mensen tegen die gewicht droegen in hun armen, hun handen, op hun schouders, hun rug, hun hoofd, of het gewicht achter zich aan sleepten. Het begon me op te vallen hoe oudere mensen soms nog moeilijk gewicht konden dragen, zelfs met één hand, om nog te zwijgen over diegenen die moeite hadden

om hun eigen gewicht te dragen.

Door mijn eigen groeiende afkeer van het wandelen met aardappelen hield ik op. Maar de performatieve geste leidde er wel toe dat ik zin had om het idee van gewicht te dragen of van gewicht in het algemeen te onderzoeken en omdat ik graag tot de kern van een onderwerp doordring, zocht ik de essentie van het woord ‘weight’ op in de Oxford English Dictionary. Ik ben geïnteresseerd in precisie en in het zeer nauwkeurig kunnen definiëren van een specifiek onderwerp dat mij bezighoudt. Als ik opzoek wat iets betekent of waar iets voor staat, begrijp ik het pas helemaal wanneer ik synoniemen en verbanden met overeenkomstige onderwerpen vind, waarna ik voortzoek totdat de betekenis zich opent. Ik doe dit soort onderzoek binnen mijn praktijk als kunstenaar, wanneer ik gedachten en woorden als draden met elkaar verbind, maar ook als schrijver. Ik draag taal en het geschreven en gesproken woord een warm hart toe. Ik probeer te komen tot dat ene woord of die ene handeling of gebeurtenis die het wezen der dingen raakt, tot het punt vanwaaruit iets voortkomt, voortvloeit, ontstaat of zich ontwikkelt.

Het woord dat in mijn onderzoek resoneert, misschien al verschillende jaren, is ‘gravity’.

Als Duitse heb ik een grote affiniteit met de Duitse taal en probeer ik Duitse titels te gebruiken voor mijn werken en tentoonstellingen. De definitie en betekenis van het Engelse ‘gravity’ is veel breder dan de gangbare Duitse vertalingen, die veel specifiekere zijn en gericht op één deelbetekenis (‘gravity’ omvat zowel ‘Schwere’ als ‘Schwerkraft’, ‘Ernst’, ‘Größe’ en ‘schwerwiegende Art’). Deze rijke waaier aan betekenissen in het Engels is iets wat ik in mijn nieuwe sculpturale werk voor de komende tentoonstelling in januari onderzoek.

Eerder dit jaar bevond ik me in een emotionele achtbaan. Zowel fysiek als mentaal had ik het gevoel dat ik veel gewicht meedroeg. Dat gewicht raak je pas kwijt als je de problemen onder ogen ziet – anders ben je als Sisyphus gedoemd het rotsblok eindelijk de heuvel op te rollen.

Iedereen heeft een bepaalde bagage. Denk maar aan je opvoeding, je ervaringen en je opleiding. Die bagage raak je nooit meer helemaal kwijt.

Als kunstenaar wil ik de vinger op de wonde leggen, of toch zeker op de plek waar het het meest pijn doet.

De dood is waarschijnlijk het ultieme stadium van gewichtloosheid. Maar bij meditatie leer je gegrond en leeg te zijn. Ik ben al heel lang heel geïnteresseerd in het boeddhisme en de eraan verbonden meditatiepraktijk. Ik mediteer regelmatig. Door gedurende enkele maanden dagelijks te mediteren slaag ik erin een toestand van diepe geaardheid en concentratie te bereiken. Volgend jaar (2023) bezoek ik een aantal boeddhistische kloosters in de Indiase en Nepalese Himalaya en in Japan. ‘Gravity’ heeft in die zin betrekking op mijn uiterst persoonlijke relatie tot de term, die duidt op zwaarte als gewicht, maar ook op de zwaarte van een onderwerp, depressie, pijnlijk zelfdestructief gedrag en in positieve zin het gegrond en verbonden en bewust zijn via meditatie.

Politiek en economisch beleven we momenteel een wereldwijde crisis – de wereld staat in brand. Als we naar het nieuws kijken of de krant lezen, zelfs als we op straat lopen, worden we geconfronteerd met ernstige mondiale problemen die we dringend moeten aanpakken: armoede, klimaatverandering, voedselonzekerheid, vluchtelingenrechten, COVID-19, om er maar enkele te noemen. Dit is een tijd van polarisatie, die mensen en landen steeds meer verdeelt. Door de huidige oorlog(en) zijn de voedselketens verstoord en de verwarmings- en elektriciteitsprijzen exponentieel gestegen. Iedereen wordt getroffen. Een eventuele kernoorlog zou de wereld letterlijk in brand zetten.

‘Gravity’, ‘something grave; a grave or serious subject, speech or remark’, is een woord dat vrij goed de ernst van de huidige politieke en economische situatie beschrijft.”

Michael Curran, December 2022

Vertaald uit het engels door Sis Matthé